

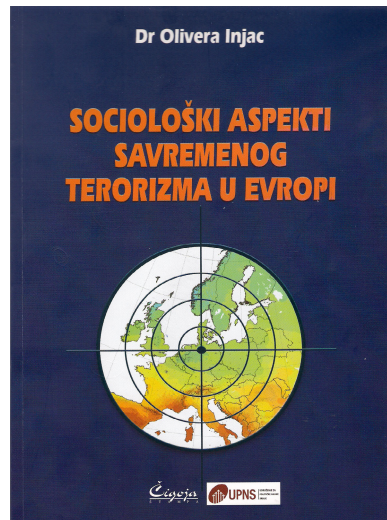
ПРИКАЗ КЊИГЕ ОЛИВЕРЕ ИЊАЦ „СОЦИОЛОШКИ АСПЕКТИ САВРЕМЕНОГ ТЕРОРИЗМА У ЕВРОПИ“

Раденко Шћекић

Универзитет Црне Горе, Историјски институт Подгорица

Тероризам, као смишљена употреба насиља или пријетње незаконитим насиљем ради усађивања страха, са намјером присиљавања или застрашивања власти или друштва како би се постигли терористички циљеви, као термин, веома је присутан у јавности протеклих деценија. Поријекло термина тероризам је у латинском језику: *terror*, преузет у француском језику: *terrorisme*, *terroriser*, у значењу средства застрашивања, насиља, до уништавања вриједности и људских живота. Историјски се обично везује за јакобинску диктатуру, као и за Октобарску револуцију у Русији („црвени“ и „бијели терор“). Тероризам треба сагледавати као израз политичке стратегије, те у складу са тиме дефинише се као тајно дјеловање појединаца, нелегалних организација кроз незакониту употребу силе или насиља против особа или имовине како би се извршио притисак на владу, цивилну популацију или неки њихов сегмент, ради постизања политичких или друштвених циљева. Терористичким акцијама појединих организација настоји се скренути пажња на проблеме тих група и фракција, а најпогоднији начин за постизање циљева јесу убиства представника државе и недужних грађана и напади на друштвена добра. Међу циљевима тероризма најчешће можемо срести оне политичке или неполитичке природе, а међу политичким циљевима најчешћи су освајање власти, одржавање власти и утјецај на власт. Тероризам служи само као средство за постизање циљева, а његова примјена при одржавању власти ипак је нешто рјеђа, али такођер присутна појава. Налазимо и много примјера провођења терористичких активности којима је циљ да утичу на владајуће структуре своје или друге земље, било посредно или непосредно. Терористичким чином не жели се нужно освојити или промијенити власт, већ се жели и присилити на одређене поступке и одлуке које нису у складу са уставним поретком државе.

Др Оливера Ињац: *Социолошки аспекти савременог тероризма у Европи*, Удружење за политичке науке Србије и „Чигоја штампа“, Београд, 2011.

Наша научна и стручна јавност богатија је за резултате истраживања и дјело др Оливере Ињац, предавача групе предмета на Хуманистичким студијама Универзитета Доња Горица. Тема овога научног дјела је тероризам у Европи, његов социолошки аспект. Издавачи су Удружење за политичке науке Србије и „Чигоја штампа“, уредник је проф. др Чедомир Чупић, а рецензенти академик проф. др Драган Вукчевић и проф. др Соња Томовић-Шундић. Књига се састоји из: увода и четири поглавља, коришћене литературе и рецензије проф. др Драгана К. Вукчевића на крају књиге.

Поглавља књиге носе наслове: Увод, Разматрање о тероризму, Различити аспекти тероризма у Европи, Савремени тероризам – најважнији и најзаступљенији облици, Закључна разматрања – социологија тероризма након 2001. године. Ауторка се у уводним дијеловима бави историјатом тероризма, најчешћим заблудама у погледу значења тога појма (попут Тероризам версус терор), проучава како настају подстицаји за настанак тероризма, које димензије тероризам достиже и које су му основне карактеристике (примјена насиља, изазивање страха, панике, шока и опште егзистенцијалне несигурности, потреба за моралним оправдањем терористичких дјела, потреба и тежња за што већим медијским публицитетом, коришћење најсавременијих технологија при извођењу терористичког акта, типологију тероризма и разлике између старих и нових облика тероризма). Ауторка апострофира тезу да је за проучавање једне овако комплексне појаве неопходно имати мултидисциплинаран приступ и детаљно анализирати различите аспекте и чиниоце који узрокују њену појаву. Тако је код проучавања социолошких аспеката истраживачка пажња усредсређена на узрочно-последичан однос друштва и тероризма као појаве, као и посебној хипотези: да ли тероризам може бити морално оправдан? У анализи историјских аспеката, као примјери се наводе руске терористичке организације, попут „Народна воља“, као и утицај ван руских граница дјела „Катехизис револуционара“. Код проучаваних психолошких аспеката, циљ анализе био је указивање на психолошке процесе који су у позадини или нус-производ терористичких аката, масовна психологија страха и панике, социо-психолошке методе ради отуђивања терориста. Обрађени су најважнији и у Европи најзаступљенији облици манифестовања савременог тероризма (вјерски, идеолошки – љевичарски-десничарски, националистички, међународни).

Указано је на тренд повећавања терористичких аката и појашњени системи функционисања терористичких група и софистицираних терористичких тактика. Како ауторка истиче: Европа је након 2001. године била циљано погођена са неколико терористичких напада, од којих она истиче два, Мадрид и Лондон, као најзначајније, због начина на који су изведени и последица које су изазвали. Неколико димензија савременог тероризма карактеристично је за европски простор. У првом реду то се односи на следеће: сматра се да је у Европи нашло уточиште више терористичких група и ћелија и појединаца који су укључени у глобалне терористичке активности. Феномен глобализације тероризма нарочито се актуелизовао у протеклој деценији, због слободног протока људи и роба и услуга у оквиру граница ЕУ. Све ово олакшава члановима терористичких организација да лакше реализују своје активности. Овај аспект посебно доприноси лакшим финансијским трансакцијама, те спровођењу жељене пропаганде и прибављању подршке. Учешћа европских држава у инвазијама на Авганистан и Ирак, утиче и на европску безбједност. Такође, и неинтегрисање милиона емиграната у оквиру ЕУ у западна друштва и западни систем вриједности по-

стао је озбиљан проблем и сматра се да то може имати бројне безбједоносне импликације у скорој будућности. Неки од разлога који су идентификовани су да се ствара критична маса за фундаментализам који представља жариште опасности по безбједност држава у којима емигранти живе, али се такође ту регрутују и будући чланови фундаменталистичких и екстремних организација.

На 108 страница ауторица нас на систематичан, али и за лаике лаган и приступачан начин, уводи у теме основних разматрања феномена тероризма, потенцирајући бројне дефиниције, потом узроке настанка и формирања, те различитих аспеката сагледавања овог битног феномена. Књига се бави комплексним проблемом којим се на научно утемељен, методолошки начин освјетљава однос насиља и политике у епохи глобализације. Ова књига представља синтезу више различитих теоријских аспеката проучавања феномена савременог тероризма. У књизи је кроз мултидисциплинаран приступ приказан и истражен феномен тероризма, његов историјат као појаве. Ова књига даје допринос бољем и квалитетнијем научном и објективном сагледавању различитих фактора који утичу на настанак тероризма и на његове последице. Како истиче један од рецензената проф. др Соња Томовић-Шундић, овај рад је „написан веома упечатљивим стилем, даје добар преглед друштвених, психолошких, историјских и других аспеката тероризма, као и његових узрока и последица...“.

Ауторка се заиста потрудила и уложила велики напор при конципирању ове књиге која представља, како симбиозу већ познатог, тако и давање нових вриједних података и бацање новог свјетла на ово сложено питање наше савремености. Додатни стваралачки изазов представљала је очигледно и чињеница да о самом појму, узроцима и ефектима тероризма досадашња истраживања и аутори нису били сагласни по многим питањима, сагледавајући га из различитих углова, што је доводило до недоумица и разних тумачења. Корисност и вриједност ове књиге су неспорне. Она није само предуслов за научноистраживачки рад, већ и значајно стручно остварење – примјер како се раде праве научне студије, вриједне и поуздане. Бавећи се областима које су покривене у књизи чија изучавања су нова, не само за простор Црне Горе већ и шире, ауторица овога изузетно вриједног научног рада је својим истраживањима, опсервацијама, аналитичко-синтетичким приступом научно-стручној, па и лаичкој јавности представила изузетно комплексне савремене проблеме на један стилски разумљив и упечатљив начин. На крају треба истаћи да је ова изузетна и научно утемељена књига написана по највишим методолошким научним стандардима и представља велики допринос развоју безбједносних студија не само у Црној Гори.